

Iedere gallenliefhebber benadert het onderwerp vanuit zijn eigen kennisachtergrond. Een entomoloog kijkt bijvoorbeeld naar wespen en muggen, de mycoloog focust op schimmeligallen. Zelf heb ik de gallen altijd benaderd vanuit de gastheren, de planten. Om de natuur van de gallen beter te leren kennen, ben ik mij toch maar eens beter in de bewoners gaan verdiepen. Afgelopen voorjaar en zomer heb ik Mosgallen van de galwesp *Diplolepis rosae* op Roos uitgeteeld.

Gallen (6)

Een rozengal-uitbroed experiment

Geïnspireerd door studies van de British Plant Gall Society heb ik afgelopen voorjaar Mosgallen verzameld van verschillende locaties in Groningen en een aantal van een locatie nabij Hamburg, Duitsland. Leo Brommers, die recentelijk studies heeft gemaakt naar het recyclegebruik van de Knikkergal (*Andricus kollari*) door onder andere bladwespen (BROMMERS, 2005), heeft een flink aantal Mosgallen voor mij verzameld in de provincies Utrecht en Gelderland. Uit de hele collectie besloot ik negenentwintig gallen uit te kweken in jam-potten.

EEN STROOM VAN WESPJES

Gewapend met een zuigpotje en ethylacetat (insectendodend middel) kon ik direct aan de slag. Vanaf mei begonnen de wespjes uit de gallen te kruipen en eens per week verzamelde ik ze uit alle potten. Als de week warm was geweest kwamen er meer wespjes dan wanneer het weer koeler was geweest. Tijdens sommige tropische weken kostte het vele uren om alle wespjes te verzamelen. Met behulp van een thermometer die de maximale en minimale binnen- en buitentemperatuur in de gaten hield, kon ik een mooie relatie vastleggen tussen de heersende temperaturen en de activiteit van de wespjes. Een paar verzamelmuisjes met wespjes raakte verschimmeld, maar daarna ging ik kwistig aan de slag met de thymol, een schimmelwerend middel. Twee gallen waren verschimmeld en produceerden geen enkele wesp. De top was de tweede week van mei, waarbij 217 wespen te voorschijn kwamen. De tweede piek was in de bloedhete juni-maand (max. 87 wespen). Tot bijna half juli kwamen er wespen te voorschijn en toen was het opeens helemaal gebeurd. In augustus kwamen er in totaal nog drie te

voorschijn en ik verwacht dat er de komende paar jaar af en toe nog wel een beestje uit de gallen zal komen.

PATROON VAN UITKOMEN EN IDENTIFICATIE

Gedurende de weken van 'uitbroeden' kon ik een interessant patroon waarnemen. Allereerst kwamen vooral de rozengalwesp (*Diplolepis rosae*, Cynipidae) en een parasiet van de rozengalwesp, *Orthopelma mediator* (Ichneumonidae) uit de gallen. Er kwamen uit de gallen in totaal veel meer parasieten dan galwespen! Later nam het aantal galwespen een beetje af en kwamen er vooral parasieten te voorschijn, zoals *Torymus bedeguaris* en *T. rubi* (Torymidae), *Eurytoma rosae* (Eurytomidae) en *Pteromalus bedeguaris* (Pteromalidae). Aan het einde van de periode kwamen er bijna alleen maar parasieten te voorschijn en af en toe nog een galwesp. Erg leuk waren de inquilinen of 'mee-eters' (*Periclistus brandtii*, Cynipidae) die uit twee van de gallen kwamen gekropen!

Joanneke Bijkerk is werkzaam bij Koeman en Bijkerk bv, een bureau voor ecologisch onderzoek en advies.

Vragen of meldingen zijn welkom: joanneke@plantengallen.com en/of www.plantengallen.com.

Op 6 februari 2007 geeft Joanneke Bijkerk een lezing over plantengallen voor de KNNV-afdeling Groningen, in het Gorechthuis te Haren.

Literatuur

BROMMERS, L. (2005), Bewoners van eikengalnoten. *Nieuwsbriefsectie Hymenoptera* nr. 22.
RANDOLPH, S. (2005), *The Natural History of the Rose Bedeguar Gall and its Insect Community*. British Plant Gall Society.

SORG, M. Website over bewoners van de Mosgal: <http://www.biota-media.de/rosae/ros-nah-info.html>

Boven: *Eurytoma rosae* is zowel parasiet en hyperparasiet. Dit insect wordt gemiddeld 3,2 mm lang en is zwart en korrelig. Onder: De wesp *Periclistus brandtii* is nauw verwant aan *Diplolepis rosae*, maar is veel kleiner. De wesp is in de Mosgal te vinden als 'mee-eter' (inquiline).

Onder: *Orthopelma mediator* is in grote aantallen uit de gallen gekropen! Deze soort is een parasiet van de galwesp *Diplolepis rosae* en wordt zelf geparasiteerd door hyperparasieten.

Boven: De galwesp *Diplolepis rosae* is gemiddeld tot 3,8 mm groot en heeft een rond kastanjebruin achterlijf. In de vleugels zit een donkere vlek.
 Linksboven: *Torymus bedeguaris* heeft een prachtige lange legboor en een metallic kleurig lichaam. Dit beestje is een parasiet en hyperparasiet.
 De wesp zelf is circa 4 mm groot. De legboor is altijd langer dan het lichaam.

Boven: De Mosgal van de galwesp *Diplolepis rosae* veroorzaakt warrige groen tot geel tot prachtig rood gekleurde bolvormige gallen van 1 tot soms wel 5 cm doorsnede.

Boven: *Pteromalus bedeguaris* is een parasiet en hyperparasiet, dat wil zeggen dat deze soort zich behalve met de galmaker eveneens voedt met de andere parasieten van *Diplolepis rosae*. De vrouwtjes van *Pteromalus bedeguaris* zijn gemiddeld 3,5 mm lang.